

INFORME DE RESULTATS: ESPAI D'INTERCANVI I REFLEXIÓ ENTRE ELS MEMBRES DE LA XARXA

**18a ASSEMBLEA DE LA XARXA DE CIUTATS I POBLES CAP A LA
SOSTENIBILITAT**

Castellar del Vallès, 1 de març de 2018

Impulsat per:

Amb el suport tècnic de:

INDEX

Presentació pàg. 2

Criteris a destacar i possibles accions:

- Transició energètica i adaptació al canvi climàtic pàg. 3
- Economia circular i consum responsable pàg. 9
- Educació ambiental i cohesió social pàg. 14

Annex: comentaris al plenari pàg. 20

Imatges de la trobada pàg. 25

PRESENTACIÓ

La Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat és una associació de municipis compromesos amb el medi ambient per avançar cap a un desenvolupament sostenible. Actualment constitueix una plataforma de cooperació i intercanvi on els municipis troben un marc adequat per discutir els seus problemes, inquietuds, necessitats i experiències, i promoure i dur a terme projectes d'interès comú.

L'Assemblea general de la Xarxa, l'òrgan superior de decisió i administració, es reuneix anualment en una trobada que serveix per, a més de revisar la tasca realitzada durant l'any, intercanviar experiències, coneixement i bones pràctiques.

En l'Assemblea d'enguany (la 18a edició), que ha comptat amb l'assistència de 102 representants tècnics i polítics de diverses institucions i organismes, s'ha volgut destinar un espai d'intercanvi i reflexió entre els membres de la Xarxa per tal de posar en valor les actuacions ja realitzades durant el mandat (compartint experiències d'èxit), i reflexionar sobre quins aprenentatges ens emportem de les experiències compartides. Especialment, es va voler donar presència i veu als representants polítics pel màxim intercanvi de coneixements i continguts.

Per tal de centrar el debat, la Comissió permanent de l'Assemblea va escollir tres temes, tres grups de treball simultani, en els quals els participants podien participar:

- Transició energètica i adaptació al canvi climàtic.
- Economia circular i consum responsable.
- Educació ambiental i cohesió social.

Com a resultat dels debats mantinguts, presentem aquest informe resum que recull: principals criteris i elements d'èxit a considerar per cada eix temàtic, i exemples d'accions que es poden desenvolupar en aquell àmbit (que es basen en experiències compartides).

Afegim un Annex amb els comentaris que els i les assistents al grup temàtic anaven presentant paral·lelament a la presentació d'experiències i criteris d'èxit.

Parlem de...

Accions per afavorir la transició a una economia sostenible i accions per mitigar el canvi climàtic, per mitjà de les energies renovables (com la biomassa o l'energia solar), l'eficiència energètica sobretot en edificis i l'enllumenat públic, l'estalvi de l'energia, i el desenvolupament sostenible.

Criteris a destacar per a aconseguir l'èxit en l'actuació municipal

RETORN A LA CIUTADANIA. És important que totes aquelles accions que es desenvolupin des dels governs municipals, tinguin una **reversió clara sobre la ciutadania**.

Especialment, si les actuacions comporten estalvi pel municipi, aquest estalvi també s'ha de traslladar a les veïnes i veïns.

COL-LABORACIÓ I COORDINACIÓ. Per tal de garantir l'èxit de les accions que es desenvolupin, és cabdal **involucrar a tots els agents del territori** en qüestió, i afavorir la **col·laboració entre els sectors públic i privat**. Així mateix, també s'ha d'afavorir la **coordinació interna de l'administració municipal**, escoltant les valoracions del personal tècnic de medi ambient i fent possible la col·laboració entre tots els departaments/àrees/serveis de l'Ajuntament.

LIDERATGE I REDUCCIÓ DE LA BUROCRÀCIA. És necessari un clar **lideratge** en les polítiques d'adaptació i mitigació al canvi climàtic, i de transició energètica. Algunes actuacions poden ser arriscades, però la voluntat política ha de ser ferma, especialment per impulsar actuacions de les quals es coneix que comporten resultats positius. Així mateix, aquest lideratge també s'ha de traduir en **agilitat**; concretament, en el ritme de la gestió municipal. És a dir, és necessari avaluar, de forma continuada, els resultats de

les accions que es desenvolupin, i ser prou àgils per fer les modificacions necessàries per a millorar les accions.

SENSIBILITZACIÓ. Un element clau per a millorar l'estalvi energètic i desenvolupar actuacions d'adaptació al canvi climàtic, és **sensibilitzar i conscienciar** a la població. Adonar-se'n que són els canvis que tots plegats fem en els nostres hàbits de consum i energia, els que portaran a una millora de les nostres condicions de vida. Aquesta conscienciació només podrà fer-se possible si som capaços de **vincular el benefici econòmic i l'estalvi energètic**, i si som capaços d'explicar clarament els motius de cada acció. D'altra banda, és important implicar, també, als gestors i usuaris dels edificis i equipaments en l'estalvi dels consums.

DIVERSIFICACIÓ ENERGÈTICA. Entre els grans reptes que ens trobem dins l'àmbit municipal, es troba la gestió i promoció de la **diversificació de les fonts energètiques**. En aquest sentit, es comparteix que cal desenvolupar polítiques que tendeixin cap a l'autosuficiència i l'autoconsum.

TRANSICIÓ PROGRESSIVA. Des de les administracions supramunicipals s'ha d'oferir suport als municipis per avançar cap a una **transició energètica progressiva**, que faci amable l'evolució cap a nous sistemes de producció i consum energètic.

POTENCIAR LA BIOMASSA. En el foment de nous sistemes de producció energètica, es valora de forma positiva el **potencial que té la biomassa**, i per això es considera que cal promoure i aprofitar aquesta font energètica i fer efectiu el seu ús en equipaments municipals.

Possibles accions a desenvolupar

PRODUCCIÓ I CONSUM ENERGÈTIC

- Crear ordenances que potenciïn l'estalvi energètic, i oferir a la ciutadania bonificacions per estalvi. Es tracta d'aprofitar la capacitat normativa de l'Ajuntament per incidir en el sector domèstic.
- Bonificar l'IBI per la instal·lació de fotovoltaiques.
- Promoure la instal·lació de calderes de biomassa amb pinyolada (olives).
- Promocionar l'ús de la biomassa provinent de territoris de proximitat (km 0). Per exemple, implantar calderes de

biomassa forestal de boscos propers, o aprofitar vinyes sobrants per a generar bioenergia (projecte “Vinyes per calor” – Vineyards4heat¹)

- Estudiar l'ús de l'energia geotèrmica i facilitar els tràmits per a fer-la possible.
- Des de les administracions d'àmbit supramunicipal, oferir assistència tècnica per a desenvolupar inversions en eficiència energètica, i d'ús de les energies renovables.
- Afavorir la transició energètica als micropobles. Per a fer-ho, caldria analitzar les possibilitats de cada petit municipi, que depenen, en gran mesura, de la seva ubicació geogràfica. A partir d'aquesta anàlisi, planificar les actuacions que seran específiques per a cada municipi, i que han d'assumir tant l'Ajuntament com la ciutadania.
- Implementar plaques fotovoltaïques en equipaments municipals. Per exemple, en instal·lacions esportives municipals com la piscina.
- Planificar l'ús del territori per possibilitar la instal·lació d'infraestructures energètiques. Aquesta planificació hauria d'incloure quines infraestructures ubicar, com implementar-les, quin sistema potenciar (centralitzat, descentralitzat o distribuït), etc.
- Aprofitar la calor residual que provoca la indústria cimentera, per a la producció d'electricitat.
- Instal·lar fotolineres laborals metropolitanes, que utilitzen l'energia solar per recarregar vehicles elèctrics i proporcionar energia elèctrica a edificis municipals.
- Desenvolupar projectes que promoguin actuacions d'estalvi energètic i de suport a llars en situació de pobresa energètica. Per exemple, el projecte Sumem Energia² (Vilanova i la Geltrú).

---

¹ Web del projecte: <http://vineyards4heat.eu/ca/>

² Web del projecte: <http://energia.vilanova.cat/continguts/index.php?id=49>

- Bonificar o reduir el cost d'alguns pagaments i taxes per aquells ciutadans i ciutadanes que generen menys emissions. Aquesta bonificació es podria veure reflectida també en l'IBI.
- Redactar plans municipals d'Adaptació al Canvi Climàtic o Plans Clima, que també incloguin o recullin actuacions previstes en altres plans sectorials, amb una afectació directa sobre el medi ambient.
- Revisar i actualitzar aquells plans d'adaptació al canvi climàtic que ja estiguin aprovats. Per exemple, el Pla d'adaptació al canvi climàtic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona³ (actualment inclou 40 accions per a la renaturalització d'espais, el foment de la producció energètica local, afavorir la justícia climàtica, i sensibilitzar a la ciutadania).
- Adherir-se al Pacte d'Alcaldes pel Clima i l'Energia⁴, que té com a objectiu implementar mesures d'adaptació als impactes del canvi climàtic. Aquesta adhesió comporta fer una planificació estratègica local de lluita contra el canvi climàtic.
- Avaluar la vulnerabilitat de cada municipi davant del canvi climàtic, per establir les estratègies locals d'adaptabilitat.
- Prioritzar les actuacions més urgents a desenvolupar en el municipi, i planificar d'acord amb aquesta prioritització.
- Participar en projectes d'abast internacional i/o que afavoreixin la relació entre municipis, i que tinguin com a objectiu detectar oportunitats i compartir experiències per afavorir l'adaptació al canvi climàtic. Per exemple, el projecte LifeClinomis⁵.

**COMPRA
SOSTENIBLE**

- Adherir-se a la compra agregada de vehicles que ofereix l'Associació Catalana de Municipis⁶.
- Oferir "subvencions verdes", que fomentin el consum i la compra sostenible, i l'estalvi energètic.

³ Més informació: <http://www.amb.cat/web/medi-ambient/sostenibilitat/canvi-climatic/adaptacio>

⁴ Informació sobre el Pacte d'Alcaldes: <http://www.diba.cat/es/web/alcaldespelclima>

⁵ Web del projecte: www.lifeclinomis.eu

⁶ Notícia informativa: <http://www.acm.cat/actualitat/lacm-presenta-el-cataleg-complet-de-vehicles-que-poden-comprar-agregadament-els-ens>

- Realitzar una diagnosi sobre el consum dels equipaments municipals, i potenciar la creació d'edificis de consum gairebé nul.
- Potenciar la creació o disseny d'edificis NZEB (de consum energètic quasi nul), i afavorir la seva implementació en centres educatius.
- Participar en projectes per a promoure l'estalvi energètic en edificis públics, especialment centres educatius. Es compateix l'existència del projecte Euronet 50/50⁷, el qual mitjançant la metodologia 50/50 proposa nou passos a seguir per augmentar la consciència energètica dels usuaris de l'edifici, i per involucrar-los activament en les accions d'estalvi energètic.
- Analitzar els equipaments municipals des del punt de vista energètic, i potenciar l'ús de la biomassa en edificis públics.
- Instal·lar plaques fotovoltaïques d'autoconsum als edificis.
- Monitorar el consum energètic d'edificis municipals, comerços i habitatges particulars. Caldria estudiar prèviament quin és el sistema de monitoratge més indicat per cada municipi. L'objectiu és comprendre els sistemes de consum i detectar males praxis.

EQUIPAMENTS I
EDIFICIS
SOSTENIBLES

SENSIBILITZACIÓ I
PROMOCIÓ

- Organitzar maratons en favor de l'estalvi energètic i contra la pobresa energètica, amb l'objectiu de fomentar la reducció del consum energètic, especialment en els equipaments municipals.

- Promoure l'ús de tecnologia LED en el sistema d'enllumenat públic, per tal d'afavorir l'estalvi i l'eficiència energètica.

ENLLUMENAT

⁷ Web del projecte: <http://www.euronet50-50max.eu/ca/about-euronet-50-50-max/what-is-the-euronet-50-50-max-about>

GESTIÓ DE L'AIGUA

- Aprofitar les aigües freàtiques del municipi, per a destinar-les a usos alternatius.

- Realitzar una gestió integral dels boscos, que inclogui potenciar l'aprofitament de la biomassa, i promoure la pastura (ramats d'ovelles i cabres) com a sistema de control i neteja del sotabosc.
- Fomentar la creació d'horts hidropònics, ja que permeten conrear aliments invertint una quantitat mínima d'aigua i sòl.
- Crear espais de treball intersectorials per a la gestió i planificació estratègica d'espais naturals. Per exemple, per a la planificació en l'àmbit de les platges.
- Activar i potenciar projectes de renaturalització del litoral, especialment de les dunes.
- Aprovar projectes estratègics per a naturalitzar els municipis i humanitzar-los. Per exemple, el projecte Cornellà Natura⁸.

AGRICULTURA, NATURA I ENTORN

MOBILITAT

- Impulsar la mobilitat sostenible en les polítiques de promoció turística i cultural. Existeix l'exemple de "La carretera del vi"⁹, la primera ruta turística amb mobilitat elèctrica.
- Distribuir punts gratuïts de recàrrega energètica de vehicles.
- Fomentar la compra o ús de vehicles elèctrics.
- Incorporar flotes de vehicles municipals elèctrics (bicicletes, cotxes i motos).

⁸ Més informació:

http://www.cornella.cat/ca/version_imprimible.asp?f=CornellaNatura.asp&tema=&bus=&pag=

⁹ Web del projecte: www.lacarreteradelvi.com

Parlem de...

Accions orientades a l'assoliment de sistemes de producció i consum més eficients i resilients, que preservin els recursos dins d'un cicle continu i n'optimitzin el seu valor, com el cas dels aliments. Promou la regla de les 3 R: reduir, reutilitzar i reciclar.

Criteris a destacar per a aconseguir l'èxit en l'actuació municipal

ESTALVI I ACCÉS ALS RECURSOS. Qualsevol acció que es desenvolupi en aquest àmbit, ha d'anar orientada a **estalviar recursos naturals**, però també a lluitar contra la **pobresa energètica** i el desequilibri en l'accés als recursos.

COOPERACIÓ AMB EL TERRITORI. És cabdal establir sinèrgies i col·laborar amb el territori per a garantir l'èxit de l'experiència. Concretament, s'ha d'afavorir la **col·laboració entre el sector públic i el privat**, i coordinar-se amb les entitats del municipi.

SECTORS ECONÒMICS I COMERCIALS. Especialment, cal treballar des d'un principi en col·laboració amb aquells usuaris i col·lectius implicats l'economia, com són els comerciants, restauradors, etc., afavorint sempre el comerç de proximitat.

COMUNITAT EDUCATIVA. L'educació, i concretament els centres escolars, constitueixen el **motor de canvi** que ajudaran a avançar cap a un model de consum responsable. És per això, que és fonamental activar actuacions dirigides a aquest àmbit.

PARTICIPACIÓ CIUTADANA. Incorporar a la ciutadania en la definició de polítiques i actuacions d'economia circular, facilita la seva **implicació i sensibilització** respecte a aquest tema. D'altra banda, es comparteix que en alguns municipis la conscienciació de la gent gran és destacable.

Possibles accions a desenvolupar

REDUIR

- Instal·lar als centres educatius, sistemes d'il·luminació amb sensors de presència per a reduir el consum elèctric.
- Implantar l'ús de bolquers reutilitzables a les escoles bressol municipals, com a un sistema que comporta beneficis per la salut dels infants i per al medi ambient, com per exemple el projecte "Canviem de bolquers! De l'Ajuntament de Torrelles de Llobregat¹⁰.
- Activar projectes i iniciatives per a reaprofitar els excedents alimentaris, per exemple:
  - Crear una xarxa d'aprofitament alimentari entre l'Ajuntament, entitats i sector privat del municipi, per evitar el malbaratament dels aliments ("Cornellà aprofita els aliments"¹¹).
  - Promoure la recollida d'excedents de menjar de les empreses de restauració i alimentació del municipi (com menjadors escolars), per a distribuir-los a través dels bancs d'aliments (projecte "Recooperem Cuina per compartir"¹², del Consell Comarcal del Vallès Occidental i el Consorci per a la Gestió de Residus del Vallès Occidental), o per alimentar a persones grans, en situació de dependència o de pobresa energètica (projecte

¹⁰ Més informació al web: http://www.torrelles.cat/fitxer/10667/diptic_bolquers_print.pdf

¹¹ Més informació al web: http://www.cornella.cat/ca/version_imprimible.asp?f=cornellaaprofitaelsaliments.asp&tema=&bus=&p_ag=

¹² Web del projecte: <http://www.ccvoc.cat/consell-comarcal/serveis/area-de-benestar-social-i-educacio/inclusio-social-i-atencio-a-la-poblacio-fragil-i-la-pobresa/recooperem>

“L’escola cuina, menja, aprofita”¹³ de Sant Just Desvern). Un altre exemple, és el projecte “Som gent de profit”¹⁴, impulsat per l’Agència de Residus de Catalunya, l’Àrea Metropolitana de Barcelona i l’Ajuntament de Barcelona, i que per exemple estan portant a terme a Santa Margarida i els Monjos¹⁵)

- Instal·lar punts de reparació d’objectes i electrodomèstics a les deixalleries, per evitar la compra de nous productes i canviar la imatge de les deixalleries com a magatzem de residus.
  - Promoure que els comerços locals ofereixin cabassos i bosses reutilitzables com es fa a l’Ajuntament del Papiol¹⁶, que ha lliurat als establiments que venen fruita i verdura unes bosses de malla reutilitzables, perquè les regalin a la clientela per a que les facin servir cada vegada que comprin aquests productes.
  - Crear un projecte de col·laboració amb comerços de restauració del municipi, per a oferir lloguer de carmanyoles als clients i evitar el malbaratament del menjar.
-
- Organitzar mercats de segona mà i intercanvi de productes, que també incloguin accions de sensibilització i conscienciació de consum responsable. Per exemple, a Vilanova i la Geltrú¹⁷ ja porten organitzades diverses edicions, valorades de forma molt positiva.
  - Crear punts de reutilització i recollida d’objectes reaprofitables que es porten a les deixalleries, per a destinar-los a la seva venda solidària (per exemple, obrir botigues solidàries, destinar el que es recapti en la venda a causes solidàries, etc.). El projecte RENOVA¹⁸ (impulsat pel Consell Comarcal del Vallès Oriental i el Consorci de Residus del Vallès

REUTILITZAR

¹³ Material informatiu:

<https://www.diba.cat/documents/36716876/40456186/1+Dolors+Moreno+A+Sant+Just+v2.pdf/6b835055-cdba-4835-9b75-2e705db8abc3>

¹⁴ Web del projecte: <http://sombgentdeprofit.cat/>

¹⁵ Més informació: <http://sostenible.cat/noticia/santa-margarida-i-els-monjos-contra-el-malbaratament-alimentari>

¹⁶ Més informació: <http://www.elpapiol.cat/papiol/noticies/detall.php?apartat&noticia=979>

¹⁷ Més informació: https://www.vilanova.cat/html/tema/medi_ambient/cria/mercat_segona_ma.html

¹⁸ Vídeo de presentació: <http://www.vallesoriental.cat/actualitat/noticies/video-projecte-renova.html>

Oriental) comercialitza els productes recuperats de les deixalleries conjuntament amb entitats de la comarca que treballen per a la inserció laboral de persones amb discapacitat.

- Fomentar la reutilització i l'intercanvi d'objectes, mitjançant pàgines web o plataformes que ho permetin. Per exemple, el web "RECANVI" ¹⁹ que l'Ajuntament de Valls ha activat a aquest efecte.
- Establir canals i procediments per a facilitar l'intercanvi de llibres (es podrien obrir punts d'intercanvi de llibres també a les deixalleries).

RECICLAR

- Promocionar el compostatge casolà, a partir de campanyes informatives i de sensibilització que mostrin el cicle de la matèria orgànica (aliment→ residu→adob→aliment), i els beneficis ambientals i econòmics de realitzar-lo.
- Implementar sistemes de recollida selectiva de residus porta a porta (PaP). Es podria definir el sistema a partir d'un procés de participació que impliqués a tota la ciutadania des de l'inici (l'Ajuntament de Collbató²⁰ va elaborar i escollir participadament el sistema PaP de 5 fraccions).
- Implantar un sistema de recollida de residus PaP a establiments comercials i de restauració amb un sistema d'identificació d'usuari per tal de poder-ne fer un seguiment, i assegurar una major implicació dels establiments participants (el Consorci de Residus del Vallès Occidental ha iniciat la prova pilot²¹ PIMPAM a 100 establiments).
- Reduir o eliminar les àrees d'emergència d'aportació de residus per assegurar bons nivells de participació ciutadana en la recollida porta a porta. Per exemple, l'Ajuntament de Tiana²²

¹⁹ Web del projecte: <http://www.re-canvi-valls.cat/>

²⁰ Més informació: <http://www.collbato.cat/pl18/id2298/actualitat/collbato-tria-la-recollida-porta-a-porta-de-totes-les-fraccions-amb-un-56%25-del-total-de-vots.htm>

²¹ Més informació: <http://www.residusvalles.cat/campanyes-prevencio/>

²² Més informació: <http://sostenible.cat/noticia/desapareixeran-els-contenedors-demergencia-de-tiana>

preveu l'eliminació de tots els contenidors d'emergència al 2018.

- Incorporar mobiliari urbà de materials reciclats (plàstic, fusta, ...), elaborat amb material de proximitat (km 0). Caldria estudiar com ha de ser la recollida i com es pot implementar el sistema, però l'objectiu és que es generi a partir dels residus del propi municipi.
  - Fer recollida selectiva d'oli domèstic per a destinar-lo a generar biodièsel. A més de convertir-lo en font energètic, s'evita l'abocament de l'oli al clavegueram i a les depuradores. Un exemple és el projecte "El teu oli ens mou"²³ de la Diputació de Tarragona.
  - Fer recollida i tractament en origen de la fracció vegetal (l'Ajuntament de Collbató ofereix una recollida de FV a domicili amb sol·licitud prèvia amb sac gran, i la recollida a través del servei PaP de FORM amb sac petit).
-
- Millorar el manteniment dels vehicles del servei de recollida de residus i neteja viària, per a tal de fer vehicles més eficients i reduir els costos del servei.

EFICIÈNCIA

COOPERACIÓ I
COL·LABORACIÓ

- Crear projectes de col·laboració amb el teixit empresarial del territori, per a maximitzar l'eficiència en l'ús dels recursos disponibles i establir sinèrgies entre empreses i entitats. Per exemple, el projecte Simbiosi industrial de l'Ajuntament de Manresa²⁴, que consisteix en unir indústries i entitats en una sola xarxa, on es busquin i s'activin solucions innovadores per tal d'avançar cap a l'economia circular.

²³ Més informació: http://www.dipta.cat/sites/dipta/files/media/fulleto_generic.pdf

²⁴ Presentació a: <https://www.manresa.cat/web/article/5977-projecte-simbiosi-industrial>

Parlem de...

Accions per les quals s'educa i sensibilitza a la comunitat perquè prengui consciència de la realitat que l'envolta, les seves relacions amb la natura, i el problemes derivats d'aquestes relacions. Promouen canvis en el comportament de les persones per a millorar la relació amb l'entorn i per avançar cap a una societat més sostenible.

Criteris a destacar per a aconseguir l'èxit en l'actuació municipal

MANTENIMENT I PLANIFICACIÓ. Analitzar les accions que desenvolupem des de cada municipi, per detectar formats i experiències tradicionals que funcionen i volem mantenir. D'aquesta manera, aconseguirem **consolidar** experiències i obtenir major estabilitat a la nostra planificació. Tanmateix, cal ser conscients que els fracassos també són pedagògics, i ens permeten modificar actuacions amb l'objectiu de millorar.

NOUS FORMATS. De vegades ens adonem que és difícil que els tallers comptin amb un important nombre de persones participants. Per això cal apostar, també, per nous formats que ens permetin **apropar-nos al territori**, compartir **exemples i fer viure experiències**.

TREBALL AMB EL TERRITORI I PARTICIPACIÓ. Un element imprescindible és incorporar a les **entitats** del territori en l'educació ambiental. D'altra banda, també cal tenir present l'estret vincle i relació entre medi ambient i educació, i per això hem de treballar especialment amb els **centres educatius**. Finalment, obrir la possibilitat a què tota aquella ciutadania interessada pugui **participar** i implicar-se activament en el disseny, desenvolupament, i avaluació de les activitats d'educació ambiental que realitzem.

TRANSVERSALITAT. Les polítiques ambientals afecten a tots els àmbits i departaments municipals. És important **sumar esforços i treballar de forma coordinada** amb tots els departaments i àrees (comunicació, salut, educació, etc.), responsables polítics i referents tècnics. És important, també, comptar amb l'acompanyament d'altres ens d'abast supramunicipal.

LA GESTIÓ EDUCA. A més de la important coordinació, cal ser conscients que **quan estem gestionant també estem educant**. Per això hem de posar atenció i tenir especial cura en com desenvolupem el nostre treball diari (requeriments en paper, despesa energètica, ...).

TRANSPARÈNCIA. Com és evident, l'educació ambiental i les polítiques ambientals en general tenen una **afectació directa en el pressupost municipal**. És per això que hem de ser capaços de mostrar i publicitar de quina manera afecta. En aquest sentit, cada partit polític hauria de recollir en el seu programa electoral, quines són les mesures ambientals que desenvoluparà (reciclatge, etc.) i quin és el pes pressupostari que poden tenir.

Possibles accions a desenvolupar

RESIDUS, RECICLATGE I NOUS HÀBITS

- Tallers i campanyes de conscienciació sobre els residus i la recollida selectiva. S'haurien d'organitzar conjuntament entre l'àrea de comunicació, els representants polítics, i els departaments implicats.
- Tallers de prevenció de residus i reciclatge dirigits als infants. És important organitzar activitats dirigides a infants, per tal de crear petits aliats o "troians" que puguin "contagiar" a les famílies nous hàbits de comportament. Per exemple, diversos Consorcis de Residus tenen una àmplia oferta, com el Consorci de Residus del Vallès Occidental o el Consorci del Bages²⁵.

²⁵ Més informació: Vallès Occidental <http://www.residusvalles.cat/wp-content/uploads/2017/09/Programa-Educacio-Ambiental-2017-18-Residus.pdf> i Bages <http://www.consorcidelbages.cat/ca/educacio-ambiental/>

- Tallers infantils per a fabricar joguines amb materials reciclables (com castells de cartró), com per exemple organitza l'Ajuntament de Sabadell²⁶.
  - Espais d'intercanvi i renovació de productes als punts verds i deixalleries, per a fomentar la reutilització d'objectes. Això permetria contemplar les deixalleries com a centres de recuperació i educació ambiental.
  - Accions per a la promoció de l'eliminació de residus de rebuig. Per exemple, el projecte "Residus mínims" de l'Ajuntament de Castellbisbal²⁷, pel qual han eliminat el contenidor de rebuig per així provocar que tots els residus segueixin un circuit de recuperació.
  - Recollida d'envasos buits, i destinar els beneficis a campanyes solidàries. Aquestes recollides impliquen la participació de tota la ciutadania i creen hàbits de reciclatge. Per exemple, l'Ajuntament de Sant Sadurní²⁸ és un referent en el tractament de recollida d'ampolles buides de cava amb finalitat solidària amb països del tercer món.
  - Marxes familiars en bicicleta en el marc de festes populars, o bé participar en rutes existents (com la del Consorci de Gallecs²⁹), per a fomentar la mobilitat sostenible.
-
- Tallers i activitats a les aules amb l'objectiu de conscienciar sobre el perill dels focs forestals, que parteixin d'analitzar els efectes del foc al bosc en experiències concretes.
  - Tallers i Aules ambientals, que ofereixin als centres educatius serveis i recursos per fomentar la cultura de la sostenibilitat.
  - Tallers amb alumnat de primària per anellar ocells, com a activitat per a fomentar el respecte per la natura.
  - Tallers i sortides amb centres educatius, per a conscienciar sobre

**PATRIMONI I
RECURSOS
NATURALS**

²⁶ Més informació: <http://www.petitsabadell.cat/2323-2830-taller-transformacio-per-construir-joguines-amb-material-de-rebuig>

²⁷ Més informació: <http://www.castellbisbal.cat/el-municipi-per-temes/medi-ambient/gestio-dels-residus-a-castellbisbal/model-de-residu-minim/>

²⁸ Informació: http://www.santsadurni.cat/document.php?id=8402&per_imprimir=1

²⁹ Informació sobre itineraris i l'eix bicicleta a Gallecs: <http://www.espairuralgallecs.cat/ca/itineraris/index.htm>

la gestió i manteniment dels espais naturals, i reforçar coneixements sobre medi natural. Per exemple, l'Ajuntament del Prat promou l'activitat "Alumnes com a gestors del territori"³⁰, en col·laboració amb el Consorci del EENN del Delta del Llobregat. Es podria ampliar aquest tipus de programes a la ciutadania adulta i les famílies.

ARRELAMENT AMB EL TERRITORI

- Activitats en espais d'oci per a famílies, que serveixin alhora per educar en sostenibilitat i respecte per la natura. Per exemple, Jugatecambiental³¹, un programa que inclou diversos espais on les famílies i els infants poden jugar i experimentar mentre coneixen els valors dels parcs i platges, a més d'altres continguts relacionats amb la sostenibilitat.
- Sortides i visites als recursos naturals del territori, per a conèixer l'entorn. Es posa d'exemples el programa "Els diumenges a Sant Pau"³² que organitza l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès (pel qual s'organitzen matinals de natura un cop al mes), o la Caminada cultural per a conèixer els forns de calç de Pallejà³³ (que permet conèixer el patrimoni històric i natural del municipi).
- Tallers de cuina per a infants, a partir de productes propis de la comarca o territori.
- Programes i projectes per a fomentar el voluntariat en projectes ambientals i sostenibles. Per exemple, l'Ajuntament de Vilafranca, a través del seu programa "Minuts"³⁴ (que premia participar en accions de voluntariat amb activitats culturals i lúdiques al territori) ofereix una activitat de replantació forestal.
- Catàlegs de serveis educatius a les escoles, que impliquin la

³⁰ Informació de l'activitat: <http://www.elprat.cat/educacio/activitats-educatives/alumnes-gestors-del-territori-0>

³¹ Informació de jugateques ambientals a l'Àrea Metropolitana de Barcelona: <http://www.residusvalles.cat/wp-content/uploads/2017/09/Programa-Educacio-Ambiental-2017-18-Residus.pdf>

³² Web de l'Ajuntament on s'ofereix informació: <http://mediambient.vilafranca.cat/entorn/espais-naturals/muntanya-de-sant-pau>

³³ Informació sobre la caminada: <http://www.palleja.cat/pl195/actualitat/noticies/id546/caminada-cultural-per-coneixer-els-forns-de-calc-de-palleja.htm>

³⁴ Plataforma del programa Minuts: <https://minuts.cat/vilafranca>

col·laboració amb entitats que actuen sobre el territori.

ACTIVITATS DE CIUTAT

- Grans esdeveniments de ciutat al voltant d'actuacions i valors de sostenibilitat. Per exemple, per celebrar el Dia Mundial del Medi Ambient, l'Ajuntament de Subirats organitza anualment la Festa del medi ambient³⁵ que inclou mostres, mercats, exposicions, xerrades, jocs infantils, etc.; és a dir, activitats diverses que impliquen a tot el territori (centres educatius, entitats, empreses, ...).
- Actuacions educació ambiental, dirigides i en coordinació amb els centres educatius del municipi. L'Ajuntament de Sabadell, per exemple, ha creat l'Agenda 21 Escolar Plus³⁶, programa que inclou un servei d'assistència tècnica per acompanyar a diverses escoles en procés de millora de la gestió ambiental del centre i de l'educació ambiental. Aquestes actuacions permeten homogeneïtzar protocols i facilitar la comunicació amb els centres educatius.
- Treball amb els consells de poble per a promoure accions de sostenibilitat al municipi. Fer educació ambiental en els òrgans que existeixen als municipis, com s'ha fet en el Consell de Poble de Viladrau³⁷.
- Plans estratègics agraris que se centrin en la recuperació i transformació de terrenys agraris sota criteris ecològics, i promoguin la creació d'horts urbans com una eina d'educació ambiental (com s'ha fet, per exemple, a Lliçà d'Amunt).
- Inclusió de píndoles informatives (com a "falques") sobre temes ambientals en activitats d'altres àmbits. És important mostrar que, faci el que es faci, la sostenibilitat ambiental és un tema molt transversal. Especialment, s'ha de posar l'accent en aspectes de sostenibilitat energètica, que és un dels temes on manca més sensibilització i implicació.

³⁵ Web de la Festa: <http://subirats.cat/festa-del-medi-ambient/>

³⁶ Web del programa: <http://agenda21escolarplussabadell.cat/inici/qui-som>

³⁷ Web del Consell: <http://www.viladrau.cat/ca/viladrau/consell-del-poble-0>

RECURSOS
D'ALTRES
ENTITATS

- Recursos d'educació ambiental que s'ofereixen en préstec des de diverses entitats supramunicipals, com per exemple la Diputació de Barcelona³⁸.
- Jocs de conscienciació sobre els recursos naturals. Per exemple, es destaca "El joc del riu"³⁹, un joc de rol que forma part del programa "Va d'aigua"⁴⁰, mitjançant el qual a partir de la vivència els alumnes poden aprendre i conèixer problemàtiques associades al consum i a la gestió de l'aigua.
- Programes i activitats d'abast internacional, que promoguin actuacions d'educació ambiental. Per exemple, el programa Clean Up Europe⁴¹, pel qual s'organitzen, durant un parell de dies, diverses activitats a municipis diferents del territori, relacionats amb la neteja i cura de la natura.
- Tallers i activitats d'educació ambiental que ofereix el CRAM per a conscienciar sobre el medi marítim, com el taller "Un delfí a la platja"⁴².
- Setmana de la natura⁴³, una campanya dirigida a organitzar activitats a tota Catalunya, per conscienciar sobre la importància de tenir cura de la natura i el territori. En aquest sentit, es podrien organitzar altres tallers coincidint amb la setmana, encara que no formin part d'ella.

---

³⁸ Catàleg de recursos en préstec de la Diputació de Barcelona:

<https://www.diba.cat/es/web/mediambient/recursos-prestec>

³⁹ Més informació: <https://www.diba.cat/es/web/xarxasost/jocdelriu>

⁴⁰ Informació sobre el programa "Va d'aigua": <https://www.diba.cat/es/web/mediambient/va-d-aigua>

⁴¹ Agenda d'activitats del programa per aquest any 2018: <http://www.arc.cat/agendalcue/>

⁴² Informació sobre el taller: <https://cram.org/ca/educacio-i-formacio/activitats-per-a-escoles/programes-educatiu/taller-un-dofi-a-la-platja-primaria-cicle-mitja/>

⁴³ Web de la campanya: <http://setmananatura.cat/2018/#!/llistat>

- Estalvi municipal ha de revertir en el ciutadà o serveix de poc.
- Experiències innovadores. Calderes de biomassa.
- Tots remem en la mateixa direcció.
- Una bona opció: les calderes de biomassa que dóna calor en xarxa a diferents serveis municipals #km0.
- Recursos km0 cal aprofitar-los prioritàriament.
- Km0 🇧🇪
- Els municipis propers han de mancomunar els esforços.
- Motivadors els projectes 50/50.
- Prioritat al km0.
- Acord marc de l'ACM, permet innovar amb garanties.
- És bàsic implicar als gestors i usuaris dels edificis en l'estalvi dels consums.
- Reducció impostos per ciutadans que posen plaques.
- Molt interessant la bonificació en l'IBI per autoconsum.
- S'ha d'anar a l'autosuficiència.
- M'ha agradat veure que s'estan tirant
- Diversitat de projectes, experiències, casos d'èxit, proves pilot... M'ha cridat l'atenció la Marató de l'Estalvi pel foment de l'estalvi energètic en escoles, i la bonificació de l'IBI per instal·lacions de fotovoltaica (que pot arribar fins 300.000€!). M'ha agradat molt la idea de Pallejà de posar un ramat d'ovelles i cabres per netejar el sotabosc... magnífica iniciativa d'adaptació al canvi climàtic!!
- Cal xerrar menys i fer més.
- Tenim grans reptes en autosuficiència i diversificació energètica.
- Cal explicar el perquè dels canvis al ciutadà, no és tan fàcil relacionar dunes amb canvi climàtic.
- Molt interessant les auditories de pobresa energètica.
- Els polítics hem d'escoltar i fer més cas als tècnics de medi ambient.
- S'ha de ser molt àgil per fer canvis de les polítiques ambientals a mida dels resultats de les accions que ja s'estan fent.

endavant moltes iniciatives en l'àmbit de l'eficiència i l'estalvi energètic als municipis.

- Experiència Sant Cugat per reducció per IBI per plaques.
- Sumem energies.
- Estalvi energètic.
- 1) Estalvi municipal; 2) Ordenances reductores de taxes; 3) Subvencions a ciutadans (ciudadania no els altres).
- Hem de renaturalitzar les ciutats.
- Triangle de les Bermudes! Tècnic – intervenció – secretaria.
- M'està agradant veure com s'està tendint a fer pagar menys al ciutadà que menys emissions genera, amb bonificacions de l'IBI, per exemple.

- Cabassos i bosses reutilitzables al comerç local.
- Economia circular / serveis socials.
- Compartir.
- Aprofitament productes de la deixalleria.
- No llençar res.
- Mercat d'intercanvi.
- Estalviar recursos naturals.
- Aprofitament aliments sobrants a les escoles.
- Fer realitat l'economia circular.
- Automanteniment de vehicles propis.
- Biomassa.
- Aprofitament.
- Simbiosi industrial.
- Reutilització, comerç i indústria, oportunitats.
- Simbiosi industrial.
- Gent de profit.
- Un ecosistema industrial optimitza recursos i residus.
- La simbiosi industrial es economia circular.
- Aprofitament alimentari.
- Deixa-llibres.
- Comarca i poble.
- Intercanvi de llibres a la deixalleria.

- Consum de biomassa versus contaminació atmosfèrica.
- Fer economia circular de proximitat i sostenible.
- Estalvi energètic mitjançant sensors a les escoles.
- Aprofitament recursos propers: àpats escoles, biomassa, productes deixalleria...
- Autocompostatge.
- Compostatge casolà.
- Bolquers reutilitzables!!??
- Reutilització residus aportats a la deixalleria.
- Aprofitar excedent alimentari escolar.
- Prevenció d'incendis i generació d'energia mitjançant la biomassa.
- Compra sostenible.
- La deixalleria, font de recursos.
- Deixalleria amb espai de reutilització obert, o treure els productes cap a una entitat social que ho lliga amb serveis socials.
- El reaprofitament de materials és el futur.
- Carmanyoles als restaurants: Gent de profit.
- Programa Renova.
- Pobresa energètica.
- Deixa llibres. Intercanvi.
- Aprofitament excedents alimentaris.
- Perdre la vergonya a demanar el que no t'has acabat dels àpats als restaurants.
- Recollida porta a porta fracció vegetal.
- Espai per la reparació i la reutilització a la deixalleria.
- Recollida i tractament en origen de la fracció vegetal.
- L'oli vegetal, de la cuina al motor.
- Recollida comercial porta a porta amb sistema d'identificació de l'usuari.
- Cooperació pública – privada.
- Bolquers tèxtils, rentar i posar.
- Reutilització de bolquers a l'escola bressol.

- Important l'estabilitat de les activitats.
- Gestió municipal i pressupost municipal: important comunicar-ho!
- El grup de treball mola molt ("grup de rock").
- L'acompanyament és fonamental en l'educació ambiental.
- Costa iniciar els projectes o campanyes. Però un cop iniciats cal anar-los polint i millorant, i consolidar la campanya i les activitats.
- Sempre treballant en "modus beta".
- Els petits tècnics ambientals són poderosos.
- Tres bones propostes del grup ("grup de rock"). Implicació dels infants i jovent dels municipis en aquestes tres propostes.
- Estem creant un exèrcit d'aliats amb els escolars... els petits troians.
- Els troians i l'educació ambiental.
- La jugateca.
- Importància de viure les coses.
- La transversalitat, què important i què difícil alhora.
- Viure les coses és recordar-les.
- El grup de treball ("grup de cuina") és molt tècnics i molt dinàmic. Es nota que no tenien polítics.
- La continuïtat i la planificació ajuda a l'èxit.
- Marxa familiar en bici dintre d'una festa popular per fomentar els carrils en bici, seguir el amí ral i anar a l'espai de Gallecs. Això fomenta la mobilitat neta.
- Els fracassos també ensenyen.
- Molt bona iniciativa de Castellbisbal.
- La deixalleria com a centre de recuperació i educació.
- La gent no va als tallers... massa oferta.
- La transversalitat coma clau de l'èxit. Posar mà a tot arreu.
- Sant Sadurní: referent en tractament de recollida d'ampolles de vidre, buides i plenes.
- Anar on hi ha el públic. No esperar que el públic vingui.
- La gent participa si se li dóna la oportunitat. Perquè la gent participi, cal donar-li la oportunitat.
- Interessant la introducció de falques ambientals en activitats d'altres

- Bona iniciativa per conscienciar a la ciutadania del risc d'incendis.
  - Prevenció d'incendis forestals a les aules.
  - Incorporar a les entitats perquè l'activitat se la faci més seva el municipi.
  - Algunes experiències tradicionals d'educació ambiental són encara molt útils, i val la pena utilitzar-les.
  - D'entrada, el treball en grup fantàstic.
- temàtiques.
  - Lligar tallers dins de la Setmana de la natura.
  - Buscar sempre troians.
  - No oblidem educar quan gestionem.
  - La gestió i l'educació han d'anar de la mà.
  - L'educació ambiental és gestió.
  - Educació en temes energètics costa, la gent ho veu com un tema "complicat", ens falta cultura energètica.
  - L'educació ambiental implica pressupost.

IMATGES DE LA TROBADA

